

ЛІНГВОКУЛЬТУРЕМИ ЯК ЗАСІБ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛІТЕРАТУРНОГО ПЕРСОНАЖА

Рижкова С.О., гр. ТХ-14

Науковий керівник – доц. Сапожнікова Л.Я.

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Завданням нашої розвідки вважаємо дослідження лінгвокультурем чай, кава, чаювання та кавування з метою визначення додаткових конотативних нашарувань, які сприяють реалізації авторської ідеї в художньому творі.

Драматург-новатор І. Карпенко-Карий в трагікомедії «Мартин Боруля» звернувся до сатиричного зображення заможної верхівки села, що в гонитві за дворянськими привілеями ігнорує здорові морально-етичні норми. Реалізації авторського задуму сприяють лінгвокультурема чай, кава, які в контексті твору несуть інформацію про культурну обмеженість, неосвіченість заможного селянина Борулі. Наслідкування дворянських звичок та поведінки (зокрема чаювання та кавування) посилює комічну характеристику цього персонажа, оскільки в селянському середовищі тих часів недовірливо ставились до нових напоїв, майже не вживали їх, бо традиційними були узвари, напої з цілющих трав. Очікуючи, що з міста привезуть «самуварь, чаю, сахарю і... кофію», герой звертається до дружини: «Чай я пив і знаю, як його настановлять, то сам тобі розкажу; а кофію не знаю, як роблять. Піди ти зараз до Сидоровички – вона зна – і повчися у неї. І розпитай гарненько, як його роблять і коли його подають: чи до борщу, чи на ніч?».

В українській прозі Михайло Коцюбинський (новела «Коні не винні»), характеризує поміщика-ліберала Аркадія Малину, добирає яскраві деталі для передавання внутрішнього стану героя, який уже певен, що землю ніхто не відбере. Споживання кави семіотизовано реалізує протилежні антропологічні концепти: *катастрофу* і *спокій, хвилювання і самовдоволення*. Процес споживання кави як дія у цьому контексті містить компоненти, виражені дієслівною формою: *принеси* (каву), *поглянув* (на пахучий кавовий напій). Їдка іронія у ставленні до поміщика виявляється через порівняння *«розишумівся, як самовар, що ось-ось має збігти»*. У даному випадку згадка про чаювання має конотацію негативної оцінки, що дозволяє посилити характеристику персонажа.

Як свідчить наше дослідження, зазначені мовні одиниці належать до оцінної лексики, підкреслюють авторський задум.